

Fråga om socialnämndens skyldighet att underrätta vårdnadshavaren om att ett barn som vårdas enligt LVU eventuellt blivit utsatt för sexuellt övergrepp i familjehemmet

---

I en anmälan till JO anförde AA klagomål mot Lundby stadsdelsnämnd i Göteborgs kommun. Klagomålen avsåg bl.a. underlåtenhet att omgående informera henne, såsom vårdnadshavare, angående sexuella övergrepp mot hennes dotter BB, född 1988, i det familjehem där BB var placerad med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Enligt AA dröjde det tre månader innan stadsdelsnämnden informerade henne om övergreppen.

Inledningsvis inhämtades per telefon upplysningar från bl.a. Lundby stadsdelsförvaltning i Göteborgs kommun. Därefter anmodades Lundby stadsdelsnämnd i Göteborgs kommun att inkomma med utredning och yttrande över vad AA hade anført om underlåtenhet att informera henne om BB:s förhållanden i familjehemmet.

Stadsdelsnämndens sociala utskott antog ett tjänsteutlåtande som sitt eget remissvar. I remissvaret anfördes följande.

Redogörelse

Den 27 november 2001 omplacerades BB efter beslut av ordföranden i sociala utskottet CC från sitt tidigare familjehem till DD:s barnhem i Göteborg. Anledning till omplaceringen var att BB berättat om handlingar av sexuellt slag från fosterfaderns sida.

BB uttryckte personligen och mycket bestämt till familjehemssekreterare EE att hon inte ville att mamman skulle underrättas. Socialsekreteraren och familjehemssekreteraren bedömde tillsammans med arbetsledningen inom Lundby Barn- och ungdomsenhet respektive Familjehemsenheten att BB:s önskemål skulle respekteras i inledningsskedet, eftersom BB var fyllda 12 år och att det var viktigt för det fortsatta förtroendet mellan BB och socialtjänsten för att kunna hjälpa BB på bästa sätt i den uppkomna situationen. Inledningsvis fanns det dessutom en osäkerhet vad det hela handlade om. Det var först strax före jul som det stod klart att BB inte kunde återvända till sitt ”gamla” familjehem. Dock har det hela tiden varit klart att AA skulle informeras om vad som hänt.

Vid våra kontakter med socialtjänsten i Tidaholm i samband med att dottern omplacerades till DD:s barnhem framkom det att AA:s psykiska hälsa var dålig och att en information av denna karaktär kunde försämra hennes hälsa. Socialtjänsten i Lundby bedömde därför att denna information måste ske personligen med AA

Informationen var ju också av sådan karaktär att det skulle vara synnerligen olämpligt att lämna denna per telefon eller brev.

Den 4 januari 2001 skickade familjehemssekreterare EE ett brev till AA med förslag på en tid för ett möte för att prata om BB. Den 10 januari 2001 fick AA information om vad som hänt vid ett personligt möte med familjehemssekreterare EE och socialsekreterare FF på socialkontoret i Tidaholm, där även AA:s socialsekreterare i Tidaholm var med.

I slutet av januari 2001 meddelade åklagaren att polisutredningen lagts ned p. g. a. brist på bevis. Denna information har AA fått omgående.

Den 29 januari 2001 omplacerades BB till sitt nuvarande familjehem. AA underrättades om denna utredning, har blivit delgiven beslutet och har inte överklagat.

Den 5 september 2001 hade socialtjänsten bokat ett möte med AA för att planera för umgänge mellan AA och BB. AA ställde själv in detta möte.

Bedömning

Vår bedömning är att vi handlagt ärendet /.../ med barnets bästa för ögonen. AA har inte undanhållits uppgifter om det inträffade under tre månaders tid, som påstås i anmälan. Från det att händelsen inträffade tills hon blev informerad om det har en dryg månad förflutit. Denna tid har påverkats av vetskapen om att det var särskilt viktigt att kunna informera henne vid ett personligt sammanträffande.

AA har också underrättats och delgivits beslut som rör dottern BB, enligt de bestämmelser som finns i förvaltningslagen och socialtjänstlagen.

AA yttrade sig över remissvaret. Därvid tillbakavisade hon bl.a. att socialnämnden skulle ha lämnat informationen om övergreppen tidigare än efter tre månader.

I ett beslut den 15 maj 2002 anförde *JO André* följande.

Den 1 januari 2002 trädde en ny socialtjänstlag (2001:453) och en ny socialtjänstförordning (2001:937) i kraft. I förevarande ärende behandlas händelser och omständigheter som ägde rum under den tid socialtjänstlagen (1980:620) och socialtjänstförordningen (1981:750) var gällande. Jag har emellertid valt att här hänvisa till de nya författningarna som, i aktuella delar, inte har inneburit några sakliga ändringar i förhållande till vad som gällde tidigare.

En socialnämnd har ett särskilt ansvar för barn och ungdomar som har placerats i ett familjehem. Av 6 kap. 7 § socialtjänstlagen följer t.ex. att socialnämnden skall medverka till att de barn som är placerade i familjehem får god vård och fostran och att uppväxtförhållandena i övrigt är gynnsamma. För att uppfylla dessa skyldigheter bör nämnden, enligt 5 kap. 1 § socialtjänstförordningen, genom personliga besök av särskilt utsedda representanter för nämnden och på annat lämpligt sätt fortlöpande hålla sig väl förtrogen med förhållandena i hemmet och ge det erforderligt stöd. Dessa övergripande bestämmelser om socialnämndens ansvar gäller även när barn och ungdomar har omhändertagits för vård enligt LVU.

Enligt 11 § första stycket LVU bestämmer socialnämnden hur vården av den unge skall ordnas och var han skall vistas under vårddagen. Av fjärde stycket i samma lagrum framgår att nämnden eller den som nämnden har uppdragit vården åt, skall ha uppsikt över den unge och, i den utsträckning som behövs för att genomföra vården, bestämma om hans personliga förhållanden. Av den sist nämnda

bestämmelsen följer även att nämnden efter ett beslut om vård enligt LVU inträder vid sidan av vårdnadshavarna eller i deras ställe och har samma skyldigheter och befogenheter som tillkommer vårdnadshavarna.

Nämndens vårdansvar får emellertid inte medföra att föräldrarna frantas allt inflytande över den unge. Föräldrarna, liksom – i förekommande fall – den unge själv, bör så långt det är möjligt medverka vid vårdens utformning. Om det av någon orsak är svårt att kommunicera med vårdnadshavarna i frågan är naturligtvis möjligheterna till samråd begränsade. Det åligger ändå nämndens handläggare att informera vårdnadshavarna om uppkomna frågor kring vården. Vårdnadshavarna skall även beredas möjlighet att framföra sina synpunkter till nämnden.

Om det hos nämnden uppkommer fråga angående omplacering av ett familjehemsplacerat barn skall nämnden inleda en utredning. I ärendet om omplacering är vårdnadshavaren part, oavsett om det är fråga om en placering som har skett med stöd av socialtjänstlagen eller med stöd av LVU. Av 11 kap. 8 § första stycket socialtjänstlagen och 17 § förvaltningslagen (1986:223) följer att en part som regel skall underrättas om utredningsmaterialet och sin rätt att yttra sig över det innan ett ärende avgörs. Vidare följer av 11 kap. 6 § socialtjänstlagen att den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom.

I sammanhanget bör även nämnas att det i sekretesslagen finns vissa bestämmelser som inskränker såväl partsinsynen (14 kap. 5 § första stycket andra meningen) som en vårdnadshavares möjlighet att ta del av uppgifter om sitt barn (14 kap. 4 § andra stycket).

I vissa speciella fall måste det vara möjligt att för en tid underlåta att upplysa en vårdnadshavare om uppkomna frågor kring dennes barn, om det bedöms nödvändigt med hänsyn till barnet, t.ex. barnets behov av skydd. Jag utesluter inte att det i undantagsfall även kan förekomma omständigheter hänförliga till vårdnadshavarens hälsa som skulle kunna motivera ett åsidosättande av bestämmelserna om upplysningsplikt gentemot honom eller henne. Det får emellertid aldrig bli fråga om att hålla vårdnadshavaren utanför under någon längre tid.

Enligt remissvaret ledde uppgifterna i förevarande fall till att BB den 27 november 2000 flyttades från familjehemmet till ett barnhem. Därefter omplacerades BB till sitt nuvarande familjehem den 29 januari 2001. Sociala utskottet har vidare anfört att AA vid besök den 10 januari 2001 informerades om vad som hade inträffat och om flytten från familjehemmet till barnhemmet. Att AA underrättades vid den tidpunkten styrks av en handling som hon själv har gett in. Enligt utskottet underrättades AA senare även om utredningen och beslutet angående omplaceringen till det nya familjehemmet.

Av utredningen framgår att det dröjde drygt en månad innan nämnden informerade AA om vad som hade inträffat och, såvitt jag uppfattar remissvaret, om beslutet att flytta BB från familjehemmet till barnhemmet. Som skäl härför har utskottet

åberopat dels BB:s bestämda uppfattning om att modern inte skulle underrättas, dels AA:s psykiska hälsa som enligt nämndens bedömning var sådan att informationen måste lämnas vid ett personligt sammanträffande med henne.

Det har inte framkommit annat än att nämnden agerade med hänsyn till BB:s bästa. Givetvis var det även viktigt att uppgifterna lämnades på ett sådant sätt att AA:s hälsa inte äventyrades. Jag har inte något att erinra mot nämndens bedömning att det var nödvändigt med ett personligt sammanträffande. De omständigheter som utskottet har åberopat i remissvaret motiverar ändå inte att AA hölls utanför under så lång tid som blev fallet. Ett personligt sammanträffande, vid vilket AA underrättades om flytten från familjehemmet till barnhemmet och skälen för denna jämte planeringen inför den fortsatta LVU-vården, borde ha ägt rum tidigare.